GAZETA KRAKOWSKA

Nro. 5.

W NIEDZIELĘ DNIA 16. STYCZNIA 1803.

Z Wiednia d. 8. Stycznia.

W święto Trzech Królow odprawione zostało nabożeństwo orderu złotego Runa, na którym znaydował się J. C. K. Mość z Wiel. Xięciem Toskańskim, Arcy Xżętami Antonim i Janem, w towarzystwie obecnych tu kawalerow tego orderu i licznego dworu.

J. C. K. M. raczył C. K. majora i pierwszego wachmistrza w oddziale ślacheckiey gwardyi Galicyyskiey, barona O'Naghten, aktualnym C. K. podkomorzem nayłaskawiey mianować.

Zwłasney pobudki raczył J. C. K. Mość własnoręcznym biletem do naywyższego kanclerza hrabiego Ugarte, Józefa de Vespa, C. K. konsyliarza i nadwornego medyka, do godności kraiowego barona z uwolnieniem od taxy nayłaskawiey wynieść.

W Węgrzech raczył J. C. K. M. następuiące mianowania nayłaskawiey poczynic: kanonikow Prezburgskiey kapituły Franciszka de Kramer i Woyciecha de Tarko, mianował kanonikami archikapituły Granerskiey; proboszczem katedralnym Neutraeru Antoniego de Gyattel, lektora i kanonika teyże kapituły, na mieysce zmarłego proboszcza Daniela de Hersching; Dyrektora szkoł w Rabskim cyrkule Franciszka de Traubenburg i plebana Szemnickiego Jrzego de Keller kanonikami Prezburgskiey kapituły.

Z Londynu d. 24. Grudnia.

P. Pitt cieszy się zdrowiem zupełnem, wiadomośc o iego śmierci była zmyślona od spekulantow, i lichwiarzy papierowych, którzy też poczęści swego celu dopieli, bo na rozeyście się tey pogłoski papiery spadły. P. Pitt wyiechał na święta Bożego narodzenia do margrabi Bath.

Zmarły biskup Herfordski Jan Butler urodził się w Hamburgu r. 1717, i uczył Jerzego II. niemieckiego ięzyka.

Nie wierzą tu pogłosce o odmianie ministerii, rownie iak o pożyczce 80 mill. dla Francyi w Hollandyi.

Fregata hiszpańska Juno o 34 armatach płynęła z Porto Rico do Kadyxu; Szoner angielski Favoryt widząc ią w bardzo złym stanie biegł zanią wchęci dania iey pomocy, ale niestety podczas ciemney i burzliwey nocy blisko Madery ze wszystkiem zatonęła. Znaydowało się na niey 413 osób, 100,000 piastrow &c.

Wczoray lord Hawkesbury dawał wspaniałą ucztę, na którey się jenerał Andreosy, ob. Schimelpennink, baron Jakóbi, tudzież wielu ślachty i urzędnikow angielskich znay-

dowało. Pierwsze 2 dania były na srebrze, wety zaś na porcelanowym serwiſie danym mu w upominku od Bonapartego. Malowanie tego serwisu ręki Piranezych ieſt wzięte z wewnętrznych ozdob Watykanu, i zawiera poſtaci hieroglifyczne.

P. Dundas zoſtał mianowany baronem Duniry i podhrabią Melwillu.

Znany posłaniec ſtanu Moore, przeciw któremu dzienniki francuzkie tyle skarg zaniosły, iuż tu przez Helwetsluys powrocił.

Ambaſſador roſſyyski hrabia Woronzow iuż tu z Petersburga powrocił. Gdy w Dowrze wyſiadał, załoga tamteysza czyniła mu woyskowe honory; ſtrzelano z armat twierdzy, a muzyka przed iego domem grała.

Gazety amerykańskie donoszą, że murzyni na St. Domingo wzięli d. 8 Październikia szturmem miaſto Port de Paix, i wszyſtkich mieszkańcow wycięli, tak iż 2 okręty z rannymi we 2 dni potem do Cap Français przybyły. D. 10 wysłał admirał z Kapu fregatę i szalupę z woyskiem dla odzyskania tego miaſta. Po 2 dniowym oporze Murzyni poszli w rozproszkę, zabrawszy z sobą wiele żywności i woiennego sprzętu.

Nayświeższe wiadomości z Ameryki donoszą co naſtępuie: Kąpitan okrętowy przybyły d. 21 Liſtopada do Boſtonu powiada, że Port de Paix od Murzynow wzięte i spalone zoſtało, że Port Republicain i Aux Cayes są obleżone, a Arcahaye wzięte. Dnia 14go Października blizko Cap Français ſtoczona zoſtała bitwa, w ktorey Murzyni zwycięztwo odnieśli, i twierdzę zdobyli, zrabowali, i na powietrze wysadzili. Jenerał murzyński z 2500 ludzi przeszedł od armii Klerka na ſtronę Murzynow. Armia murzyńska wynosi 15000 ludzi, przeciw którym Europeyczykowie nie mogą tyle wyſtawić. Wszyſtkie szacowne sprzęty nawet kobiety i dzieci przeniesiono na flottę. Na wszyſtkie amerykańskie okręty włożono embargo. Inny amerykański kapitan donosi o zawarciu 3 dniowego rozeymu między Leklerkiem i Murzynami, i że w tym czaſie Francuzi maią opuścic St. Domingo. Port New Orleans w Luizyanie zoſtał zamknięty. O tych wszyſtkich zdarzeniach czekamy potwierdzenia.

Gdy Tomasz Paine do Washingtona przybył, wybiegł przeciwko niemu P. Jefferson z rozciągnione mi rękoma. Wyszły iuż tego pisarza niektóre liſty przeciwko sprzymierznictwu, i dały powod federaliſtom do uszczypliwych odpisow.

Półkownik Whitworth brat ambaſſadora powrocił tu z Paryża. Małżonka ambaſſadora ieſt przy nadziei.

Wyspę Curaçao iuż na d. 25 Września Hollendrzy obięli. Przylądek dobrey nadziei ma bydź także oddany, dotąd iednak nie mamy pewnych donieſień.

W więzieniu New Gate znayduie ſię teraz 723 więźniow. Chleb corocznie dla nich kosztuie 3000 f. szt.

Na wyspie Stey Łucyi kolorowi zbuntowali ſię.

Xżę Ruspoli maiący znaczny maiątek nie przyiął miſtrzowſtwa maltańskiego, i znayduie ſię teraz w Londynie, gdzie żyie w wielkiey przyiaźni z jenerałem Paolim. Niedawno niedoſtawszy powozu przyiechał do Londynu z swoim przyiacielem na kozle iedney karety. Lubi on bardzo podroże, i w krotce do Chin wyiedzie.

Kapitan Popham przywiozł depesze z Malty i Egiptu. Gdy on ten kray d. 16 Października opuszczał, Beiowie byli powiększey części iego panami.

Rząd francuzki dla ułatwienia potrzeb swoich wodzow w Indyiach zachodnich, ulokował pieniądze w Ameryce.

Kalendarz dworski pod artykułem Francyia wytaża. — Rzeplta pod rządem iednego konsulatu z 3 członkow złożonego. Napoleon Bonaparte pierwszy konsul urodził ſię d. 15 Sierpnia r. 1769 obiął rządy d. 15 Grudnia 1799.

PARLAMENT.

Izba Niższa.

D. 17 Grudnia przeczytano po 2gi raz bill przeyrzenia wydziału marynarki. To było powodem do sporow nader ciekawych.

P. Conning: Pośpiech, z iakim chcą ten bill przewieśdź godzien ieſt uwagi. Ten bill rownie ieſt ciemny iak i dwoywykładny. Chcą przezeń uſtanowić nowy trybunał, bez którego wcale ſię obeydzie, bo admiralicyia ma dosyć mocy i powagi do powściągnienia bezprawiow. Nadzwyczayna powaga ma bydź temu sądowi daną; powiedzmy raczey wszechwładztwo daiące mu gorę nad samą nawet admiralicyią. Wnoszę więc aby przeczytanie tego bilu odwlec aż do Lutego.

Kanclerz: Bill ninieyszy nie ieſt ani w swym układzie ani w swych skutkach nowy. Było to zawsze we zwyczaiu wyznaczać kommiſſyie roztrząśnicze. Procz tego bill ninieyszy nie nadaie nadzwyczayney powagi, owszem władza dziſieyszey kommiſiyi ieſt omnieysza niż kommiſſyi dochodowey w latach 1780, i 1785. Nie uſtanawia ſię tu więc żadnego trybunału, któryby miał wlec na katownie i karzącą rozgę w ręku trzymał, ale tylko przetrząśniczą kommiſſyią, która zda rachunek izbie z swoich czynności i będzie prawą ręką admiralicyi w iey zatrudnieniach. Należałoby iey iako nayprędzey życzyć dla nayprędszego uleczenia choroby. Przeciwnicy billu ściągaią na ſię podeyrzenie, że chcą uwiecznienia bezprawiow. Dla czegoż członki admiralicyi nie maią ſię poddadź roztrząśnieniu, gdy wszyſtkie odnogi wydziału nie są od tego wyięte. I ta to ieſt przyczyna, dla którey lord St. Vincent nie zaſiada w gronie kommiſſarzow. Lord Temple i wielu innych przeciw kommiſiyi mowiło.

Jeneralny prokurator: Nie dziwi mię to wcale, że ſię członkom nową rzeczą wydaie, kiedy adminiſtracyia domaga ſię weyrzenia w bezprawia. (Tu, partyie miniſtrowska i grenwillowska wołały: przeſtań, przeſtań!) Z tem wszyſtkiem iakożkolwiek to ſię nowością wydaie, dawny to iednak ieſt zwyczay. Potrzeba szczególney kommiſſyi. Ale ta nie będzie inkwizycyyną, aby gwałtem wymuszone wyznania surowo karać miała; owszem upełnomocniona będzie do przebaczenia tym, którzy ze szczerym żalem do winy ſię przyznaią. — Potem dano kommiſſyi pełnomocnictwo, żądać od każdego przyſięgi xiążek, papierow i rachunku.

P. Courtenay uważał, że lord St. Vincent nie tylko nie miał tego billu za ubliżenie swoiemu doſtoieńſtwu, ale owszem sądził go potrzebnym i pożytecznym. P. Kirmaird uznawał bill za niegodziwy wybieg tronu dla pomnożenia swego wpływu przez tworzenie nowych urzędow. Lord Temple uskarżał ſię na wiele osobiſtości, których sobie przeciw niemu i przyiaciołom iego pozwalano, i oświadczył takowe mowy za przeciwne uſtawom parlamentu.

P. Sheridan: Że tykać osoby ieſt rzeczą nieprzyzwoitą i parlamentowi przeciwną, zgadzam ſię z zacnym lordem. Chocbym kiedy o tem wątpił, tedy mię własne iego poſtępowanie przekonywa. Gdy słyszymy przydomki, któremi zacny lord dziſieyszych miniſtrow obdarza, gdy on ich słabemi, bezdusznemi i proſtakami zowie, gdy ich wyſtawia iako czarę mięszaniny, iako z mleka i wody mixturę (weak spirittles Leaders a mawkish mixture and a milk and water compo-

fition), tedy tych oświadczeń i na chwilę za przyſtoyne i zgodne z parlamentem uznać nie można. Utrzymuią, że pełnomocnictwo kommiſſyi dochodowey r. 1785 było obszernieysze; ia utrzymuię przeciwnie, bom był oney członkiem. Chcą żeby admiralicyia zupełną miała powagę; mnie ſię zdaie, że ieżeli admiralicyia od czasow Jakoba nie umiała tey powagi używać, więc słuszna ieſt, aby ią w inne ręce przenieść. Zbiiano konieczność tych środkow; bywszy naczelnik admiralicyi (lord Spencer) chciał ie koniecznie utrzymac i dla tego oznaymił, że oszukańſtwo 3 mill. f. s. corocznie wynoſi. Nikt nie potrafi zaprzeczyc tey potrzebie. Już raz pamiętam uſiłowano wzniecić ku dziſieyszemu naczelnikowi admiralicyi niechęć i politowanie. Mąż otwarty i słusznie myślący powinien wzgardzić tak nikczemnemi wybiegami i wręcz ſię domagać oddalenia naczelnika admiralicyi, kiedy go uznaie za niegodnego urzędu. — Bill przeszedł.

Izba wyższa.

D. 21 bill roztrząśnienia czynności wydziału marynarki po 2gi raz odczytany zoſtał. Lord Pelham oświadczył, że naczelnik admiralicyi hrabia St. Vincent dla słabości zdrowia nie mogł bydź przytomny. Utrzymywał on potrzebę billu. Lord Nelson był także za iego przyięciem i uważał: że wypłacanie nadgrod zdobyczowych przez agentow w sposobie naynieodpowiedzialnieyszym zatrzymane było. Od naywyższego admirała, dodał, aż do okrętowego kadeta nikt, odbieraiąc pieniądze zdobyczowe nie może ich za swą własność uważać. Zasłużeni maytkowie mogą wyginąć w nędzy, nim ieden szyling doſtaną. Chociażby komu od agentow 40,000 f. szt. zdobyczowych pieniędzy przyszło, ieſt od nich odprawionym nieludzko i do niczego nieprzydzie, ieżeli iakich osobliwych rekomendacyy nie ma. Mogłżeby dłużey honor narodowy znieść tak okropne bezprawia? Jakiegoż to wrażenia na dzielnym żeglarzu nie zrobi? Xżę Clarence oświadczył, że nie może pochwalac wnoszenia i przyymowania tak nadzwyczaynych środkow w czaſie teraźnieyszym. Przyznawał on że ſię w zawiadownictwo pieniędzy zdobyczowych wiele bezprawiow wcisnęło, ale chciał łagodnieyszey drogi do powściągnienia onych, i wnosił, aby odczytanie billu do 3 mieſięcy zwleczono.

Lord kanclerz: Niczego sobie życzyć bardziey nie mogę iak ażeby słabość nie przeszkadzała lordowi naczelnikowi admiralicyi do popierania ninieyszego wniosku. Nikt nie może wątpić o bytności bezprawiow i potrzebie ich powściągnienia; skoro naczelnika admiralicyi świadectwo w tey mierze składamy, przyięcie przez izbę niższą powinno o potrzebie przekonać. Bil ninieyszy nic nie ma w sobie nowego. Oddawna wyznaczano kommiſſye przetrząśnicze kiedy ſię bezprawia wcisnęły, a nayznakomitsi urzędnicy onym ſię poddawali. Gdy zacny mowca przywodzi, że admiralicya ieſt od Króla Jmć pełnomocnictwem odziana, i dziwi ſię że ieszcze więcey żądaią, odpowiadam, że upełnomocnienie iakiego admiralicya żąda, to ieſt władzy roztrząsania, przechodzi powagę krolewską i tylko aktem całego ciała prawodawczego nadana bydź może. Dla czegoż przeciwić ſię temu, z czego poczciwi chwałę, a winowaycy hańbę uzyskaią. Mam sobie za powinność zbić wniosek Xcia &c. Wniosek J. Krolewiczowski M. zoſtał odrzucony. Na taynym wydziale chciał Xżę, aby względem pieniędzy zdobyczowych nowy bill wnieſiono. Tegoż domagał ſię lord Nelson. Ale na przełożenie lorda kanclerza ten wniosek odrzuczono. Bill potem przyięty zoſtał.

D. 23 w izbie niższey po 3ci raz przeczytano bill względem powrotu opłaty od wywożonego cukru. P. Jungton sprzeciwiał ſię, aby od 100 funtow po 22 szyllingi płacić, gdy od przywozu płaci ſię tylko po 20. Utrzymywał, żeby należało wszyſtkim odnogom handlu rownych korzyści pozwolić, gdy ſię ich udziela płodom zachodnioindyyskim. Sądził, że ſię daie takie przywileie zachodnioindyyskim kupcom, iakich oni nawet nie żądaią. P. Wansittart utrzymywał potrzebę tych środkow i bill przyięto.

Z Paryża d. 27. Grudnia.

Poseł bawarski P. Cetto podał notę, aby elektor za odſtąpienie Aichsztadskiego kraiu dla Xcia Toskanii mogł doſtać iedno rzeskie miaſto w Szwabii i iedno w Frankonii. Względem miaſta w Szwabii odmowiono. Resztę czas odkryie. Teraz PP. Popp i Kisling przybyli tu iako deputowani norymberscy.

Nowa moneta, ktorą maią wprowadzić, będzie z popiersiem Bonapartego. Już są probki każdego gatunku, ieszcze iednak nie krążą.

Mowią o uſtanowieniu wielu nowych woyskowych urzędow, a między innemi o urzędzie W. Marszałka Francyi, na ktory mężnego ienerała Moreau przeznaczaią. Urzędy niższych marszałkow będą znakomitszym ienerałom rozdane.

Poseł szwedzki baron Chrenswärd dawał wczoray swoim rodakom ucztę z powodu urodzenia ſię W. Xcia Finlandyi Karola Guſtawa.

Z Breſtu donoszą pod d. 19 Grudnia: " Wczoray odpłynęły do St. Domingo liniowe okręty le Fougueux, l'Argonaute, Redoutable, Heros, l'Aigle i Szebeka Eol pod rozkazami admirała Bidou. Znaczny oddział woyska popłynął na tey eskadrze.

Z Elbeufu donoszą, że tam d. 20 t. m. przez 8 sekund trwało trzęſienie ziemi, i tegoż dnia ſtraszliwą burza zwaliła wiele kominow i wieżę kościoła S. Szczepana.

Konsulowie wyrokiem swoim nakazali przywrocić sławny wodociąg w Marly za pomocą nowey machiny.

Nieiaki Boulard urzędnik banku wexlowego uszedł z summą 715,991 frankow. Głowny zawiadowca tego banku zaraz ogłosił, że kapitały akcyonistow nie podpadaią przez to niebezpieczeńſtwu, tylko iż tego roku zamiaſt dywidendy zwyczayny tylko procent po 6 od 100 doſtaną.

Krewny Bonapartego Feche, ktory zoſtał iuż na biskupſtwo liońskie inſtallowany, odebrał powinszowania od wszyſtkich władz tameyszych.

P. Hoppe w Londynie dał ucztę dla ienerała Andreosego i ob. Schymelpenninka. Sydney Smith ieſt w wielkiey zażyłości z naszym ambaſſadorem.

Na morze środziemne przybywa coraz więcey woiennych angielskich okrętow, w samych Sardyńskich portach 15 ſię ich znayduie.

Posąg Wenery medyceyskiey iuż miał przybydź do naszey ſtolicy. To sławne arcydzieło z paryyskiego białego marmuru ieſt tworem dłota Praxytelesa, ktory żył na lat 300 przed erą chrześciańską, i ieſt może naydoskonalszym ze wszyſtkich kunſtmiſtrzow. Zdobił ten posąg przez kilka wiekow sławną galeryą obrazow, kolebkę kunsztow, i umieiętności, ktorą Medyceuszowie we Florencyi założyli. Gdy Francuzi po pierwszy raz do Toskanii weszli, Wenera przed niemi skrycie do Sycylii uszła, gdzie aż dotąd zoſtawała poki iey Francyi nieodſtąpiono.

Z Buenos Ayres przywieziono do Korunny 40,000 skor, a ieden pakiebot z millionem piaſtrow w krotce ieſt spodziewany.

Dzieło Pani Stael pod tytułem Delphine nie podobało ſię pierwszemu konsulowi.

Ob. Höpfner w Bernie zoſtał wypuszczony na wolność.

Towarzyſtwo iedno w Medyolanie kazało przedrukować Monitora od iego początku d. 5 Maia 1789 wyrzucaiąc wiadomości teatralne i inne mniey intereſſuiące. Już wyszło tego dzieła 12 tomow, a co mieſiąc po 2 tomy wychodzi, z których każdy na prenumeratę 3 franki kosztuie.

W Marsylii i Bordeaux maią bydź także licea założone.

Sardyńczykowie przez korsarzow algierskich na brzegach swoiey wyspy pochwytani, a za wſtawieniem ſię Francyi uwolnieni, zoſtali od prefekta morskiego z Tulonu do oyczyzny odesłani, za co sekretarz ſtanu kawaler Quejada przysłał liſt podziękowny.

Gdy Francyia w tem momencie, ze wszyſtkiemi obcemi mocarſtwami ieſt w pokoiowych związkach, zatem iuż niepotrzebni są jenerałowię kommenderuiący, i nie masz ich teraz wyiąwszy we Włoszech, Helwecyi, St. Domingo, Gwadelupie i Indyach wschodnich, gdzie osobne korpusy maią jenerałow dowodźczych. Decaen mianowany jenerałem kommenderuiącym w Indyach wschodnich ma mieć do tego tytułu znaczenie polityczne przywiązane. Teraz naywyższym ſtopniem w armii ieſt urząd jenerała inspektora. Podług nowego urządzenia woyska ieſt ich 32, to ieſt 8 w iazdzie, 12 w piechocie, 6 w artyleryi, 3 u indzynierow i 3 u żandarmow. Na te ſtopnie idą dowodzcy 27 dywizyy woyskowych, na które Rzeplta nasza podzielona.

Małżonka Ludwika Bonapartego znana iuż z przykładania ſię do wszyſtkich uſtanowień ludzkości, przyłożyła ſię teraz do towarzyſtwa miłości macierzyńskiey daiąc do iego kaſſy 500 frankow.

W Marsylii na cześć odważnych ludzi, którzy podczas powietrza 1720 r. wielkie usługi około chorych robili, wyſtawiono teraz pomnik składaiący ſię z wodotrysku i rożnych figur. Papież Klemens XI. opatrywał żywnością to nieszczęśliwe miaſto, a ieden z kapitanow tunetańskich szanował te dary.

Przed rewolucyią rękodzielnia kapeluszow w Marsylii była nader wielka. Robiono tam co rocznie 33,000 tuzinow kapeluszow kaſtorowych, których wartość 3 mill. fr. wynoſiła, a 800 robotnikow około nich pracowało. Teraz ta rękodzielnia o 5tą część upadła, ale ſię spodziewaią, że znowu zakwitnie. Hiszpańskie cła po 60 frankow od iednego tuzina, nie bardzo sprzyiaią wzroſtowi tey rękodzielni.

Szkoły ięzykow wschodnich żyiących rozpoczną ſię d. 26 Grudnia w naſtępuiącym porządku: " Język perski dawać będzie ob. Langlos członek inſtytutu narodowego we wtorek, czwartek i sobotę o godzinie 2 po południu. — Język Arabski ob. Sylweſter de Sacy w też dni o godzinie w pół do piątey. — Język turecki, którego profeſſor wysłany od rządu ieſt nie przytomny, rozpoczęcie przeto tego ięzyka poźnieyszym donieſieniem oznaymione będzie. Język teraźnieyszy grecki dawać będzie ob. Danſſe de Villcilion członek inſtytutu narodowego w poniedziałki, środy i piątki o godzinie 2 po południu. — Dwa razy w mieſiąc czytać będzie ob. Delille wiersze w Atenium paryzkim. Dziſiay miał czytać wiersze Miltona swego przekładania.

Z Genui d. 15. Grudnia.

Obywatel Saliceti po 10 dniowey nieprzytomności, wczoray z Medyolanu powrocił. Jenerał francuzki Gardann w towarzyſtwie kilku officyerow od indzynierow przybył do Sawony. Statek który oſtatniey niedzieli wypłynął z naszego portu z ładunkiem towarow przeznaczonym do Seſſia, o mil 10

rząd rozbił się, i przytym zdarzeniu 3 ludzi życie utraciło.

W tuteyszym botanicznym ogrodzie ob. Negro znayduią się robaczki daiące koszenillę i parę szczepow drzewa służącego im za pokarm. Mniemaią że te drzewka w rożnych okolicach kraiu Genueńskiego, które od północnego i wschodniego wiatru zasłonione są rozkrzewione bydź mogą.

Z Hanau d. 28. Grudnia.

Podług wiadomości z Fuldy, iż nakoniec nastąpiął układ między rządcami odstępuiącym i obeymuiącym. Biskup dostanie, iak mowią, 40,000 ryń. roczney pensyi; będzie w mieście mieszkał w kupionym niedawno własnym domu, a na wsi w zamku Xiążęcem; będzie miał wolne polowanie, drzewo na opał i corocznie 15 centnar. ryb. Za resztę innych pretensyi odbierze 20,000 ryń. Dochody biskupie 140,000 ryń. i rządy dyecezalne zostaną przy nim. Xżę Oranii wez nie za to za pas wina w Fuldzie i Hammelbergu zostaiący, sprzęty w zamku, biskupie kleynoty i inne rzeczy. Sprzedaż tegorocznego wina na gorze S. Jana kupcowi Moguńckiemu za 2300 ryń. iest zniesiona i biskup powrocił mu zadatek.

Z Stokolmu d. 24. Grudnia.

D. 21 t. m. mianował Król Jmć nadzwyczaynym i pełnomocnym ministrem przy dworze Londyńskim kawalera północnego orderu barona Gerian Silverhielm, na mieysce P. Asp, który prosił o odwołanie. J. K. M. chcąc także użyć talentow i doświadczenia ostatniego dla dobra oyczyzny, mianował go członkiem kommissyi do interessow kraiowych.

Z szwedzkiey Pomeranii zakazano od d. 1. t. m. wywozu żyta, wyiąwszy do iedney Szwecyi. Pszenicę zaś i inne zboża wolno wszędzie wywozić.

Z Neapolu d. 7. Grudnia.

Dnia 30 p. m. hrabia Italinski popłynął na fregacie angielskiey do Konstantynopola gdzie urząd ambassadora Imperatora Rossyyskiego sprawowac będzie.

Z Bruxelli d. 26. Grudnia.

Wczoray zrana przeieżdżał przez nasze miasto jenerał Berthier iadący z Paryża śpiesznо do Hollandyi. Od 8 dni postrzegamy wielką czynność w korrespondencyach ministeryalnych między Francyią i Hollandyią.

W Dunkierce uzbraiaią eskadrę, która z woyskiem i artyleryą do Pondyszorow popłynie. Do tey wyprawy wybieraią woyska, które były we Włoszech i Egipcie.

W tym wieku będziemy mniey mieli ospowatych niż w przeszłych, bo szczepienie krowiey ospy potłumiło zupełnie ospę naturalną.

Z Ratysbony d. 23. Grudnia.

Nadzwyczayna deputacyia Rzeszy wczoray odprawiła 35 posiedzenie. Minister dyrektoryalny podał na nowo pod rozwagę głos czeski podany na 32 posiedzeniu, tudziesz adress pełnomocnika cesarskiego pod d. 30 Listopada. Deputacyia wysłuchawszy różnych głosow postanowiła konklusum w treści: "że natychmiast i ieszcze przed rozpoczęciem naradzenia na seymie względem ogólnego konklusum Deputacyia uczyni rapport J. C. K. Mci i Rzeszy w sposobie wzmiankowanem w głosie moguńckiem.,,

Z Karlsruhe d. 28. Grudnia.

Dnia wczorayszego deputacyia od duchowieństwa xięstwa Bruchsal (należącego dawniey do biskupstwa spirskiego) przypuszczona była na audyencyią do naszego margrabiego, któremu podała pismo nastepuiące:

" Po okropney woynie, która tyle nieszczęść sprowadziła i tyle spustoszeń zrobiła, niemożemy iak tylko czcić Opatrzność Boską, że xięstwo Bruchsal dała nowego Pana, któ-

ry więcey niż od pół wieku iest przedmiotem miłości swoich poddanych. Niżey podpisana deputacyia ma polecone sobie, aby imieniem całego katolickiego duchowieństwa złożyła W. X. Mci powinszowania z powodu przeyścia pod berło W. X. Mci xięstwa Bruchsal. Religiia, którey służemy nie zna tych fałszywych nauk, które w czasie ciemnoty zepsuły ducha chrześciaństwa i stały się źrodłem niezgody i prześladowania. Niepobłażaiąc duchowi oboiętności naucza szczerey, czystey i czynney miłości ku wszystkim ludziom, iako braciom i dzieciom iednego Niebieskiego Oyca, nakazuie uszanowanie, wierność i posłuszeństwo względem panuiącego, który iest obrazem i reprezentantem Boga na ziemi. W. X. Mość wczasie długiego swego chwalebnego panowania zawsze się okazałeś sprzyiaiącym tey lubey religii. Oby mogła pod berłem mądrym i słodkim tak cnotliwego i pobożnego Pana, co raz bardziey się rozszerzać i uwieńczać dni iego w iak nayodleglеysze wieki naypięknieyszym owocem miłości i wierności całego ludu Badeńskiego. Wyrażaiąc te życzenia polecamy oraz wszystkie parafiie i wszystkich naszych braci i nas samych względom i łasce W. X. Mci i iesteśmy z nayglębszym uszanowaniem &c. W Bruchsal dnia 27 Grudnia 1802.

Z Hagi d. 28. Grudnia.

Onegday przybył tu Cezar Berthier brat francuzkiego ministra, który w charakterze szefa głownego sztabu pod jenerałem Wiktorem do Luizyanny popłynie. Ostatni odprawił podroż do Helwetsluys dla obeyrzenia uzbraiań do Luizyanny przeznaczonych. Jego doboczna gwardyia ma bydź nayprzepyszniey-sza; 6000 ludzi na tę wyprawę popłynie, a 3 woienne francuzkie okręty będą statkom przewozowym za zasłonę służyć. Z Roszefortu podobnież eskadra z woyskiem i osadnikami do Luizyanny odpływa. **Słychać, że** Francuzi maią razem i Florydę obiąć.

Jenerał Daendels bawiący się tu od ostatniego przywołania, żądał i otrzymał uwolnienie od służby z pensyią.

Jenerał Moutrychard już stąd wyiechał i założył głowną kwaterę w Bredzie.

Panna Kirchgessner przybyła do Utrechtu, gdzie wpośrod wielkich oklaskow na harmonice grała.

Między oppozycyią w parlamencie angielskim uważaią szczególniey hrabiow Spencera i Karlisla, tudzież lordow Grenwilla, Minto i Karysforta; oświadczyli się oni niedawno przeciw posiłkom pieniężnym.

Z Petersburga d. 17. Grudnia.

Akademiia kunsztow, która dotąd miała 60,000 rubli rocznego dochodu zyskuie teraz przez nowy układ 140,000.

Przy otworzeniu nowego teatru znaydowała się cała familiia Imperatorska w naywiększey okazałości. Budowniczy d'Aumont rodem Francuz otrzymał od Jego Imperatorskiey Mci Wszech Rossiy pierścień więcey niż 3000 rubli wartaiący.

Wszechnica dorpatska otrzymała teraz katedrę taktyki woyskowy. Został tey nauki professorem maior Elsner z pensyią 3000 rubli.

Przepyszne posągi i starożytności, które dotąd w pałacu michayłowskim bez użytku stały, są teraz przeniesione do pałacu Tauryckiego, który teraźnieyszy Imperator na nowy sposob przebrawszy na letnie i iesienne mieszkanie dla siebie przeznaczył. Kamiennoy Ostrow będzie mieszkaniem letniem, a zimowy pałac mieszkaniem zimowem.

Z Manheimu d. 26. Grudnia.

Xiążę Ludwik Badyński powrocił już z podróży Paryzkiey do Karlsruhe. Wczoray przybył tam także kameriunker szwedzki Hockenstroem z doniesieniem naszemu dworowi o urodzeniu się **W. Xcia Finlandzkiego.**

DODATEK

DO Nru. 5.

GAZETY KRAKOWSKIEY

W NIEDZIELE DNIA 16 STYCZNIA 1803.

Dalszy ciąg o Rozmaitości ludzi.

Krew georgiiańska iest daleko pięknieysza, niżeli Kaszemirska; w całym tym kraiu nie znaydzie szpetney twarzy, a natura obdarzyła wiele kobiet takiemi wdziękami, iakich nigdzie nie zobaczy: są rosłe, urodziwe i nader przyiemne. Mężczyzni są także bardzo urodziwi i maią naturalny rozsądek; lecz podobno nie masz kraiu, w którymby większa panowała rozwiozłość i piiaństwo.

Kobiety Cyrkaskie są bardzo piękne i białe; tak zaś małe brwi maią, iż rzekłby kto, że tylko sznureczek iedbawny nad oczy przylepiaią. W lecie kobiety proste nie noszą tylko iedną koszulę, która iest zazwyczay niebieska, żołta lub czerwona do pół pasa otwarta; gors maią piękny; wolno im rozmawiać z cudzoziemcami, są iednak wierne swem mężom, którzy wcale nie są zazdrośni.

Mingrelianki są tak piękne iak Georgiianki i Cyrkaski, i zdaie się że te trzy ludy są iednego rodzaiu. W Mingrelii, mowi Chardin, znayduią się cudney piękności kobiety, postawy poważney, twarzy i kibici przyiemney, a wzrok tak maią miły, iż każdego zachwyca. Mężowie nie są zazdrośni; maią po kilka żon i nałożnic; zwyczay ten iest podług nich bardzo dobry, ponieważ wiele mogą płodzić dzieci, które za gotowe pieniądze sprzedaią, lub za odzież i żywności zamieniaią. Z resztą niewolniki te nie są bardzo drogie: mężczyzna od 25 do 40 lat nie kosztuie iak 15 talarow, a dziewczyna między 13 i 18 rokiem iak 20 talarow.

Turcy którzy wiele tych niewolnikow kupuią, są ludem składaiącym się z różnych ludow. W powszechności są dosyć mocni i kształtni; kobiety ich piękne, białe i kształtne. Greczynki są ieszcze pięknieysze i żywsze od tamtych; nadto maią wolność, którey tamte nieznaią.

Grecy, Neapolitanczykowie, Sycylianie, Korsykanie, Sardyńczykowie i Hiszpanie, iako pod iednakowem prawie położeniem mieszkaiący, są co do ciała, do siebie podobni; są śniadsi od Francuzow, Anglikow i innych ludow mniey południowych. Wędruiąc po Hiszpanii, zaraz od Bajony postrzedz można rożnicę kolorow: kobiety są czarniawsze i oczy maią iaskrawsze. Hiszpanie są pospolicie chudzi, nie wielkiego wzrostu, wysmukli i piękną maiący głowę.

Wracaiąc do Afryki i zastanawiaiąc się nad ludźmi mieszkaiącemi za biegunem od morza czerwonego aż do Oceanu, postrzegamy tam niejako Maurow; lecz tak są śniademi, iż się prawie czarnemi wydaią. Znayduią się tam także Murzyni. Porownywaiac świadectwa wędrownikow, zdaie się, iż tyle zachodzi odmian pomiędzy czarnemi, iak pomiędzy białemi ludźmi. Czarni Gwinei są nadzwyczay szpetni i nieznośnie śmierdzą; Soffali i Mozambiki są piękni i nie maią odrażaiącego zapachu. Pomiędzy Murzynami znayduiemy rożne cienie szare wpadaiące w czarny kolor, rownie iak pomiędzy białemi śniade w biały.

Maurowie mieszkaią na połnoc rzeki Senegal, i są tylko śniademi; Murzyni mieszkaią na południe i są zupełnie czarnemi. Wyspy przylądka Zielonego wszystkie są zamieszkałe przez Mulatrow, to iest mieszańcow

z pierwszych Portugalczykow tam osiadłych i Murzynow, których tam zastali; nazywaią ich Murzynami miedzianego koloru, ponieważ lubo podobni rysami twarzy do Murzynow, rożnią się iednak żołtawym kolorem. Murzyni Senegalscy niedaleko rzeki Gabi, którą *Jalof* nazywaią, wszyscy są bardzo czarni, lecz kształtni i ze wszystkich Murzynow naypięknieysi. Maią takie same wyobrażenia o swey piękności iak my. Znayduią się także u nich, wyiąwszy kolor, tak piękne kobiety, iakie rzadko można widziec, i lubią bardzo białych. Z resztą zwyczaiem iest tamteyszych kobiet nie wypuszczac lulki z gęby, nadto pot ich śmierdzi.

Murzyni wyspy Gorei i brzegu Zielonego przylądka są tak kształtni iak Senegalscy; o swym kolorze, który iest czarności hebanu i połyskuiący się, maią zaś tak wielkie rozumienie, że pogardzaią innemi Murzynami bledszemi od siebie, rownie iak Biali pogardzaią śniadymi. Murzyni ci lubią nadzwyczay garzałkę i często się nią upiiaią; przedaią za nią swe dzieci, krewnych, a często nawet i samych siebie.

Murzyni Gwinei lubo maią dobre i stałe zdrowie, rzadko iednak dochodzą wielkiey starości; w 40 lat iuż zdaią się bydź staremi. Wczesne używanie kobiet iest podobno przyczyną krotkiego ich życia.

W osadach francuzkich przenoszą Murzynow Angoli nad Murzynow zielonego przylądka, ponieważ są silnieysi; lecz pot tak ich iest smrodliwy, że na kwadrans zarażaią powietrze, którędy przechodzą. Murzyni gwineyscy są także bardzo dobrzy do obrabiania ziemi i innych ciężkich robot. Senegalscy nie są tak silni, ale zato zdatnieysi do usług i nauczenia się rzemiosła.

Lubo Murzyni nie są oświeceni, maią iednak wiele czucia: są wesołemi lub melankolikami, przychylnemi lub nie, stosownie do obchodzenia się z niemi. Żywiąc ich dobrze, i obchodząc się z niemi przyzwoicie, są kontenci, weseli, wszystko gotowi zrobic, i ukontentowanie maluie się na ich twarzach. Przeciwne zaś obchodzenie gryzie ich i częstokroc umieraią z melancholii. Nieubłaganą zemstę noszą przeciw swoim krzywdzicielom; przeciwnie gdy się pan z niemi dobrze obchodzi, nic ich gorliwości i przywiązania do niego nie potrafi zwątlic. Są z natury litościwemi, a nawet czułemi dla swych dzieci, przyiacioł i współrodakow; ochotnie dzielą się swoią chudobą z nędznemi, bez inney nawet znaiomości iak tylko, że są w potrzebie. Widadż więc, że maią wyborne serce i nasiona wszystkich cnot. Nie mogę pisac ich historyi, mowi Pan Buffon, bez wzruszenia się nad ich stanem; nie sążże dosyc nieszczęśliwemi będąc skazanemi na niewolą i na codzienne prace bez żadnego dla siebie nabytku? potrzebasz ich ieszcze nękac, bic i obchodzic się zniemi iak z zwierzętami? Ludzkość się wzdryga na tak niegodziwe postępowanie, które żądza zysku wymyśliła. Przymuszaią ich do pracy, a skąpią im nawet naypodleyszey strawy. Znoszą z łatwością głod, powiadaią ich ciemiężyciele; na trzy dni nie potrzeba dla nich iak tylko tyle co Europeyczyk zie na ieden obiad; aczkolwiek mało iedzą i śpią, zawsze są iednak twardzi i mocni do pracy. Przeboże! iakże ludzie maiący cokolwiek czucia mogą przyiąc podobne maxymy, rozszerzac ie i starać się przez to okazać światu, iak dalece są niesprawiedliwymi dla trochy złota!

(*Reszta potem.*)

DONIESIENIA.

Magistrat Miasta C. Krol. Stołecznego Krakowa, ninieyszym obwieszczeniem wiadomo czyni, iż dwa sklepy w Sukiennicach pod Nrem 2 i 6 stoiące sukcessorow Kubeckich własne na żądanie ich opiekunow dnia 20 Stycznia 1803 roku o godzinie 3 po południu tu w sądzie przez publiczną licytacyą więcey daiącemu sprzedawane będą. Ochotę przeto kupienie maiący niechay się na wyżey oznaczonym czasie i mieyscu znayduią. Wierzyciele zaś prawo zastawu nań maiący napominaią się ażeby nieoczekuiąc osobnych w tey mierze przypozwow podczas licytacyi praw swoich pilnowali inaczey ktoby się podczas teyże niezgłosił żaden więcey względ co do podziału szacunku sprzedarzy na niego miany nie będzie.

Drdacki.
Gollmayer.
Krzyżanowski.
Pohlberg.

Z Rady Magistratu C. K. Miasta Stołecz: Krakowa.
Dnia 3 Grudnia 1802.
Kozłowski, sekretarz.

Magistrat Miasta C. Krol. Stołecznego Krakowa, ninieyszym obwieszczeniem podaie do wiadomosci, iż kamienica niegdy s. p. Pana Marcina Krzyżanowskiego pod Nrem 37 na Grodzkiey ulicy leżąca złr ryń 3309 kr. 45 oszacowana na żądanie prawych dziedzicow dnia 20 Stycznia 1803 roku o godzinie 3 po południu tu w sądzie przez publiczną licytacyą za gotowe pieniądze sprzedawana będzie.

Ochotę przeto kupić ią maiącym wiadomo czyni się, ażeby na wyznaczonym mieyscu i czasie przytomni byli. Wierzyciele zaś prawo zastawu nań maiący napominaią się ażeby nieoczekuiąc osobnych w tey mierze przywołań praw swoish podczas licytacyi pilnowali, inaczey ktoby sie podczas teyże niezgłosił, lub prawo swoie niewyszczegolnił, żaden więcey na niego wzgląd co do podziału szacunku sprzedarzy miany nie będzie.

Drdacki.
Gollmayer.
W. Lichocki.
T. Pohlberg.

Z Rady Magistratu C. K. Miasta Stołecznego Krakowa.
Dnia 17 Grudnia 1802 roku.
Kozłowski.

Magiſtrat Miaſta Stołecznego Krakowa wszyſtkich uwiadomia, i wiadomo czyni, iż na żądanie prawem zwyciężaiącego Kazimierza Kowalskiego w drodze exekucyi z powodu wygraney od Walentego Zielińskiego summy 813 zł. pol. 13 gro. z prowizyą i wydatkami prawne ni kamienica Walentego i Agneszki Zielińskich małżonkow tu w Krakowie na ulicy Floryańskiey pod Nrem 513 leżąca, sadownie zł. ryń. 5397 kr. 32 oszacowana przez publiczną licytacyą tu w sądzie dnia 27 Stycznia roku 1803 o godzinie 3 po południu sprzedana będzie.

Wszyscy więc ochotę, kupic ią maiący uwiadomiaią, aby w mieyscu i czaſie wyżey wyznaczonym ſtawili ſię, którzy także warunki sprzedania tey kamienicy w tuteyszey regiſtraturze widziec mogą.

W reszcie wszyscy wierzyciele prawo zaſtawu maiący, napominaią ſię, ażeby nie oczekuiąc szczególnych powołań w wyznaczonym owym terminie swoich praw pilnowali, inaczey ani przeciwko kupicielowi albo nabywcy tego dobra, ani do samego onegoż dobra prawa iakowe miec będą, lecz swego zadosyc uczynienia z szacunku przedarzy, lub też innego maiątku dłużnika poszukiwac będą musieli.

Drdacki.
Gollmayer.
W. Lichocki.
Hirschberg.

Z Rady Magiſtratu C. K. Stołecznego Miaſta Krak.
Dan w Krakowie dnia 29 8bra 1802.
Phul.

Właściciele domu pod Nrem 242 na przedmieściu Wesoła zwanym podaią do wiadomości, iż tenże wraz z przyległościami i ogrodem od d. 15 Marca r. b. ieſt do naięcia; ktoby więc życzył sobie go naiąc niech ſię zgłosi dla powzięcia dalszey wiadomości o cenie dzierżawy i iey kondycyach w aptece pod koroną w rynku w kamieniecy pod Nrem. 339, tak że pod tymże Nrem znayduie ſię kocz półkryty do pozbycia.

C. K. Sądy szlacheckie Krakowskie Galicyi Zachodniey oznaymuią tym Edyktem Panu Klemensowi Berneaux, że Pan Jan Malczewski u Sądow tych — o exdywizyą Dobr Choteczy gorney, Choteczy dolney, Gniazdkowa i Kępy Choteckiey, w cyrkule Radomskim leżących, między wierzycieli Mikołaia Piaskowskiego tamże kollokowanych — żałobę na niego podał i o pomoc Sądu ile sprawiedliwośc wymaga prosił.

Gdy zas Sądy te, nie maiąc wiadomości gdzie obżałowany zostaie, lub czy wcale w C. K. Państwach dziedzicznych znayduie się, onemuż adwokata tuteyszego P. Telesora Biłłewicza, z iego szkodą i iego kosztem zastępcą postanowiły. z którym proceſs ten stosownie do ustawy sądowey na C. K. Państwa dziedziczne przepisaney, rozpocznie się i ukończony będzie; on przeto Edyktem ninieyszym tym końcem upomina się:

ażeby dnia 23 Lutego 1803 roku o godzinie 9 zrana w C. K. Sądach tuteyszych sam stanał, albo ieżeli iakie ma prawa swego dowody, te zastępcy wyznaczonemu wcześnie przesłał, albo nakoniec innego sobie patrona obrał, tego sądom tuteyszym wymienił, i podług przepisu tych srzodków prawa używał, które do swey obrony za nayskuteczniey sze osądzi; gdyż w przeciwnym razie wszelką niedogodność z zaniedbania wyniknąć mogącą samby sobie, podług opiewu C. K. Praw przypisać był winien.

Jozef de Nikorowicz.
J Gellinek.
W. Roskoschny.

Z Rady C, K. Sądów Szlach. Krakowskich Galicyi Zachod..
W. Krakowie dnia 13. Listopada 1802 roku.
J. Daublebski Sterneck.

C. K. sądy szlacheckie Krakowskie Galicyi zachodniey oznaymuią tym Edyktem PP. Ludwikowi i Ignacemu Kmittom nieprzytomnym: że P. Wincenty Orlinski u sądow tych — o kondykcyą summy 2500 zł. pol. na rzecz sukcessorow ś. p. Jana Kmitty, wcelu zaspokoienia summy 680 zł. pol. z prowizyą od roku 1788 po 5 od sta rachować się maiącą — zażałobę na nich podał, i o pomoc sądu, ile sprawiedliwość wymaga, prosił.

Gdy zaś sądy te nie maiąc wiadomości gdzie oni zostaią, lub czy w cale w C. K. państwach dziedzicznych znayduią się; onymże adwokata tuteyszego P. Spyteckiego, z ich szkodą i ich kosztem zastępcą postanowiły, z ktorym proces ten stosownie do przepisu ustawy sądowey na C. K. państwa dziedziczne wydaney rozpocznie się i ukończony będzie; oni przeto Edyktem ninieyszym tym koncem upominaią się: ażeby dnia 8 Marca 1803 roku sami stanęli, albo ieżeli iakie maią prawa swego dowody, te zastępcy wyznaczonemu wcześnie przesłali, albo nakoniec innego sobie patrona obrali, tego sądom tuteyszym wymienili, i podług przepisu tych środków prawa używali, które do swey obrony za nayskuteczniey sze osądzą; gdyż w przeciwnym razie wszelką niedogodność z zaniedbania wyniknąć mogącą samiby sobie podług opiewu C. K. praw przypisać winne byli.

Jozef de Nikorowicz.
Józef de Cronenfels.
J. Gellinek.

Z Rady C. K. Sądów Szlacheckich Galicyi Zachodniey.
W. Krakowie d. 23. Listopada 1802.
Sterneck.

C. K. sądy szlacheckie Krakowskie Galicyi Zachodniey oznaymuią tym Edyktem Jmć Xiędzu Pawłowi Potockiemu: że Xiądz Jozef Łapanowski administrator massy ś. p. Xięzdza Bartłomieia Jaszewskiego u Sądow Tych — o zapłacenie summy 586 zł. pol. 24 gr. — żałobę na niego podał, i o pomoc sądu, ile sprawiedliwość wymaga, prosił.

Gdy zaś sądy te nie maiąc wiadomości gdzie obżałowany zostaie, lub czy w cale w C. K. państwach dziedzicznych znayduie się, onemuż Xiedzu Pawłowi Potockiemu adwokata tuteyszego P. Bełdowskiego z iego szkodą i iego kosztem zastępcą postanowiły, z którym proces ten stosownie do przepisow ustawy sądowey na C. Kr. państwa dziedziczne wydaney rozpocznie się i ukończony będzie; on przeto Edyktem ninieyszym tym koncem upomina się, ażeby w czasie przyzwoitym, to iest w przeciągu 90 dni sam stanął, albo ieżeli iakie ma prawa swego dowody, te zastępcy wyznaczonemu wczesnie przesłał, albo nakoniec innego sobie patrona obrał, tego sądom tuteyszym wymienił, i podług przepisu tych srzódków prawa używał, które do swey obrony za nayskuteczniey sze osądzi, gdyż w przeciwnym razie wszelką niedogodność z zaniedbania wyniknąć mogącą samby sobie, podług opiewu C. K. praw przypisać był winien.

Jozef de Nikorowicz.
Jozef de Cronenfels, S. P. R. K.
Chrastianski.

Z Rady C. K. Sądów Szlacheckich Krakowskich Galicyi Zachodniey.
W. Krakowie dnia 23. Listopada 1802.
Bubna.